

Factsheet

Palmolie in beleggingsfondsen Nederlandse banken

De resultaten van het rapport “Investment Funds. The untold story about the link between Dutch banks and industrial palm oil companies”

Door SOMO in opdracht van Milieudefensie

Particuliere beleggers steken al jaren onbewust en ongewild geld in de kap van het regenwoud. Door te beleggen in fondsen aangeboden door ABN AMRO, ING en Rabobank vullen ze de kas van foute palmoliebedrijven, zonder dat de bank hen daarvan op de hoogte stelt. Dit blijkt uit een nieuw rapport van SOMO, in opdracht van Milieudefensie.

Zonder het klanten te vertellen, laten ABN AMRO, ING en de Rabobank hun klanten investeren in beleggingsfondsen waar controversiële palmoliebedrijven in voorkomen. In de beleggingsfondsen die deze banken aanbieden, bevinden zich minstens 30 verschillende palmoliebedrijven. De banken strijken commissies op, terwijl beleggers zonder het te weten de kas vullen van palmoliebedrijven. Zelfs palmoliebedrijven die waarschijnlijk bij lange na niet voldoen aan het duurzaamheidsbeleid voor palmolie dat de banken hanteren, worden via beleggingsfondsen aangeboden aan particuliere beleggers. Milieudefensie roept de banken op elke vorm van financiering van de palmolie-industrie te staken.

Banken steunen meer palmoliebedrijven dan gedacht

In juli 2018 publiceerde Milieudefensie het rapport *Draw the Line - een zwartboek over de duistere investeringen van Nederlandse banken in palmolie*. Daarin werden de structurele problemen geschetst rond 14 palmoliebedrijven die financieel gesteund worden door de drie grote Nederlandse banken. Uit het nieuwe rapport *Investment Funds - The untold story about the link between Dutch banks and industrial palm oil companies*, blijkt dat de banken bij de financiering van nog veel meer palmoliebedrijven betrokken zijn. Die palmoliebedrijven in aangeboden fondsen worden in principe niet getoetst op de duurzaamheidscriteria die banken hanteren voor leningen aan de palmoliebedrijven. Daarmee helpen de banken zelfs de meest foute palmoliebedrijven aan kapitaal om verder uit te breiden.

Via fondsen beleggen in de kap van het regenwoud

Particuliere klanten van banken worden steeds vaker aangemoedigd om hun spaargeld te beleggen in plaats van op hun spaarrekening te laten staan. Door het beleggen in aandelen in een bedrijf wordt het bedrijf steeds meer waard. Hoe meer het bedrijf waard wordt, hoe makkelijker deze bedrijven vervolgens weer aan leningen kunnen komen voor bijvoorbeeld de aanleg van nieuwe palmolieplantages.

Zo werkt beleggen in een beleggingsfonds

In een beleggingsfonds kunnen tientallen, honderden of soms zelfs duizenden bedrijven zitten. Deze fondsen worden samengesteld door bedrijven zoals BlackRock, Vanguard, Robeco en Nationale Nederlanden. Soms wordt een beleggingsfonds ook samengesteld door een bank zelf, zoals bijvoorbeeld ABN AMRO doet voor haar klanten.

Als een klant wil beleggen, bieden ABN AMRO, ING en Rabobank een selectie van beleggingsfondsen aan waaruit de klant kan kiezen. De bank kan ook een actievere rol spelen als adviseur of beheerder van de hele belegging. Nadat de klant, al dan niet op advies van de bank, een fonds heeft gekozen, koopt het fonds met geld van de klant aandelen in een aantal bedrijven. Het geld van de belegger wordt dan verspreid over de bedrijven die in het fonds zitten. Het fonds wordt zo automatisch mede-eigenaar van de bedrijven in het fonds.

Banken ontlopen hun verantwoordelijkheid

De banken zijn wettelijk verplicht de financiële risico's voor de klant te beoordelen. Toch ontlopen ze bij beleggingsfondsen hun verantwoordelijkheid op het gebied van duurzaamheid. Ze geven geen informatie aan hun klanten over de bedrijven in een fonds en over de impact van deze bedrijven op mens en klimaat. Ook passen ze hun eigen duurzaamheidsbeleid voor palmolie niet of nauwelijks toe op deze manier van investeren. Op deze manier verdient de bank geld aan palmoliebedrijven die het regenwoud kappen en land stelen van de bevolking. En de beleggende klant wordt zonder het te weten betrokken in een controversiële sector.

In hoeveel fondsen komen palmoliebedrijven voor?

Voor dit onderzoek werd onderzocht of 81 palmoliebedrijven voorkwamen in de fondsen aangeboden door ABN AMRO, ING en Rabobank.

ABN AMRO

ABN AMRO biedt 56 fondsen aan waarin 23 verschillende palmoliebedrijven zitten. Dat is 10% van alle fondsen die de ABN AMRO aanbiedt. De marktwaarde van de aandelen in palmoliebedrijven in al deze fondsen bedroeg in april 2018 meer dan 1,5 miljard euro. Sommige van deze fondsen kregen van ABN AMRO zelfs een 'duurzaamheidsindicator'. Daarnaast biedt ook ABN AMRO MeesPierson nog 16 fondsen aan waarin palmoliebedrijven zitten.

ING

ING biedt 85 fondsen aan waarin 21 verschillende palmoliebedrijven zitten. De marktwaarde van de aandelen van de palmoliebedrijven in deze fondsen bedroeg 1,8 miljard euro in april 2018.

Rabobank

Rabobank biedt 61 fondsen aan waarin 22 verschillende palmoliebedrijven zitten. De waarde van de aandelen in deze palmoliebedrijven bedroeg bijna 1,4 miljard euro in april 2018. Zelfs 5 beleggingsfondsen met een duurzaamheidsclaim bevatten palmoliebedrijven. Zo heeft het fonds 'ACTIAM Verantwoord Index Aandelenfonds Pacific' aandelen in 6 verschillende palmoliebedrijven: First Pacific, Golden Agri-Resources, Itochu Corp, Jardine Matheson Holdings, Noble Group en Wilmar International.

Voorbeelden van fondsen met palmolie

Voor elke bank is een fonds uitgelicht, om te laten zien dat er in een enkel fonds vaak vele palmoliebedrijven zijn opgenomen. Veel van deze palmoliebedrijven zijn niet getoetst aan het duurzaamheidsbeleid voor palmolie van de bank.

ABN AMRO

Het 'Vanguard FTSE All-World UCITS ETF fund (US)' dat wordt aangeboden door ABN AMRO MeesPierson bevat maar liefst 19 verschillende palmoliebedrijven. De marktwaarde van de aandelen in deze palmoliebedrijven werd in april 2018 geschat op 3,6 miljoen euro. Dit wil dus zeggen dat beleggers in dit fonds gezamenlijk voor 3,6 miljoen euro hebben geïnvesteerd in deze palmoliebedrijven. Het fonds, en daarmee de belegger, verdienen geld aan de misstanden van deze 19 palmoliebedrijven. ABN AMRO ontvangt een bedrag als er geïnvesteerd wordt in dit fonds.

ING

Het fonds 'Vanguard Pacific Ex Japan Stock index fund (US)' bevat aandelen van 4 palmoliebedrijven. De marktwaarde van de aandelen in deze palmoliebedrijven werd geschat op 32,0 miljoen euro. Ook buitenlandse onderdelen van ING bieden fondsen aan met palmolie, bijvoorbeeld het fonds 'iShares MSCI Emerging Markets ETF' dat wordt aangeboden door ING Australië. Dit fonds bevat aandelen van maar liefst 13 palmoliebedrijven. De marktwaarde van de palmolie-aandelen in dit fonds werd in april 2018 geschat op meer dan 356 miljoen euro. ING ontvangt een bedrag als er geïnvesteerd wordt in deze fondsen.

Rabobank

Het fonds 'Vanguard Emerging Markets Stock Index Fund (US)' bevat aandelen van maar liefst 18 palmoliebedrijven. De marktwaarde van de aandelen werd in april 2018 geschat op meer dan 559 miljoen euro. Rabobank ontvangt een bedrag als er geïnvesteerd wordt in dit fonds.

FOTO: MILIEUDEFENSIE

Regulering van de financiële sector

Op dit moment bestaat er geen wettelijke verplichting voor beleggingsfondsen en hun aanbieders (zoals ABN AMRO, ING en Rabobank) om te voorkomen dat bedrijven die een verwoestende impact hebben op mens, dier en milieu in door hen aangeboden fondsen terecht komen. Geen wet verplicht hen te garanderen dat beleggingen duurzaam zijn. Uit dit rapport blijkt dat de banken niet in staat zijn hun eigen investeringen te verduurzamen. ABN AMRO, ING en Rabobank ontlopen hiermee hun verantwoordelijkheid op het gebied van transparantie, verantwoording en duurzaamheid. In maart 2018 heeft de EU een actieplan 'sustainable finance' gelanceerd. Onderdeel hiervan is een voorstel om wettelijk bindende regels op te stellen voor beleggingsfondsen om duurzaamheid in acht te nemen. Het is nog onduidelijk of dit actieplan ook daadwerkelijk tot nieuwe wetgeving zal leiden. Deze nieuwe regulering gaat voornamelijk over transparantie, en verplicht banken en fondsen nog niet om hun geld daadwerkelijk duurzamer te besteden.

Aanbevelingen

Het rapport schetst een onthutsend beeld van hoe banken hun beleggende klanten door gebrek aan informatie onbewust laten investeren in ontbossing. Om dit in de toekomst te voorkomen, doet Milieudefensie onder meer de volgende aanbevelingen. (De volledige lijst aanbevelingen is terug te vinden in het rapport.)

Aanbevelingen voor Nederlandse banken:

- Staak elke vorm van financiering van de industriële palmolie-sector. Dit geldt zowel voor directe financiering van palmoliebedrijven als ook de indirecte financiering (via investeringsfondsen);
- Garandeer dat geen van de aangeboden beleggingsfondsen aandelen van palmoliebedrijven bevatten;
- Vereis dat beleggingsfondsen alleen financiële relaties aangaan met bedrijven die zich inzetten in het behalen van positieve impact op mens en klimaat. Dit moet garanderen dat banken hun verantwoordelijkheid nemen voor de inhoud van de fondsen die zij aanbieden;
- Wees transparant over de bedrijven met aandelen in de aangeboden beleggingsfondsen. Maak informatie over duurzaamheidsimpact van het fonds en de individuele bedrijven publiek beschikbaar.

Aanbevelingen voor de Nederlandse regering:

- Steun bestaande en nieuwe wetsvoorstellen die ertoe moeten leiden dat duurzaamheidscriteria en beoordelingen geïntegreerd worden in investeringskeuzes. Alleen wetgeving kan afdwingen dat er een einde komt aan fondsen met een negatieve impact op mens, dier en milieu;
- Steun het wetsvoorstel voor het verplicht stellen van transparantie over duurzame investeringen en duurzaamheidsrisico's.

Aanbevelingen voor individuele beleggers:

- Vertel je bank te stoppen met het financieren van de palmolie-industrie en het aanbieden van beleggingsfondsen waar aandelen van palmoliebedrijven in zitten. Kijk op www.trekdegrens.nl;
- Vraag om duurzame beleggingsfondsen waar geen aandelen van palmoliebedrijven in zitten.

Hoe de banken via fondsen de vernietiging van het regenwoud in Sumatra faciliteren

Als toelichting op het rapport, laten we zien hoe het geld van particuliere beleggers terecht komt bij ontbossing en landroof. We vertellen het schokkende verhaal van de oorspronkelijke bewoners van het dorp Pungkat (Sumatra, Indonesië) die als gevolg van de Nederlandse beleggingen in palmolie hun inkomsten en leefgebied verliezen.

ABN AMRO, ING en de Rabobank bieden fondsen aan met aandelen in First Resources, een van de grootste palmolieproducenten van Indonesië. ABN AMRO en ING bieden elk 2 fondsen aan met aandelen in dit bedrijf. De Rabobank is koploper met maar liefst 9 investeringsfondsen met aandelen van First Resources. Voor zover bekend vertrekken de banken geen directe leningen aan First Resources, en ontloopt het bedrijf daarmee de duurzaamheidstoets die de banken normaliter toepassen op hun kredietverlening.

First Resources heeft 210.001 hectare oliepalmen geplant in Indonesië. First Resources heeft 49% aandeel in Indonesisch palmoliebedrijf PT Setia Agrindo Jaya (PT SAJ), dat eigenaar is van het Indonesisch palmoliebedrijf PT Setia Agrindo Lestari (PT SAL). First Resources is sinds 2008 lid van de RSPO. PT SAL en PT SAJ zijn echter niet RSPO gecertificeerd.

Sinds juni 2014 heeft het dorp Pungkat een conflict met PT SAL. Het conflict startte toen de bewoners van Pungkat er achter kwamen dat palmoliebedrijf PT SAL het plan had om haar palmolieplantage uit te breiden naar 17.000 hectare veengrond waarop verschillende dorpen, waaronder Pungkat, staan. Volgens de dorpsbewoners gaat dit tegen de overeenkomst in dat er geen palmolieplantages op dit land mogen worden ontwikkeld. Want in 2011 verbood de toenmalige president van Indonesië het ontbossen en ruimen van veenland. Een jaar later, in 2012, gaf het regentschap in de provincie Riau, PT SAL toch een vergunning om de 17.000 hectare te gebruiken voor de uitbreiding van de palmolieplantage.

FOTO: ED WRAY

Hernawati, winkeleigenaar Pungkat in Indonesië

“Het regenwoud heeft veel waarde, het geeft ons hout, water en vis. Het is onze inkomstenbron. Als het palmoliebedrijf in het bos blijft, hebben wij geen hout meer, geen schoon water en geen vis om te eten. Ik wil dat het palmoliebedrijf verdwijnt. Voor de toekomst van onze kinderen moeten we onze inkomstenbron kunnen behouden. En dat is boten maken. Zoals onze grootouders al deden. Het is onze laatste strohalm.”

FOTO: ED WRAY

Hamdalis, botenbouwer Pungkat in Indonesië

“Voor mij als botenmaker was het vroeger makkelijk. Er was altijd werk. Toen konden we ons werk doen. [...] Van 2000 tot 2013 hadden we het nog goed. We hadden nog zat hout totdat palmoliebedrijf PT SAL in 2014 in Pungkat kwam. Het regenwoud waar wij ons hout vandaan haalden is nu weggevaagd. Nu is het een palmolieplantage. Hoe komen we nu nog aan hout?”

Werkzaamheden van palmoliebedrijf PT SAL zorgen voor veel problemen voor de bewoners van Pungkat. Het drinkwater raakt vervuild door de kap van het regenwoud en de aanleg van de plantage. Het dorp is geheel afhankelijk van het water, dat afkomstig is van de veengronden. Daarnaast is 80% van het dorp afhankelijk van het hout dat het regenwoud hen geeft. De dorpsbewoners zijn al generaties lang botenbouwers. Door het kappen van het regenwoud dreigt hun inkomstenbron volledig te verdwijnen.